

Становище

от проф. Светозар Бенчев

Относно: Конкурс за доцент по 8.2 Изобразително изкуство „Керамика“, за нуждите на катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“

На обявения в „Държавен вестник“ брой 01 от 02.01.2024 година конкурс а доцент за нуждите на катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“ се явяват двама кандидати – гл.ас.др. Янка Юнакова и др. Иван Кънчев.

След разглеждане на подадените документи и на двамата кандидати намирам, че са приложени необходимите индивидуални наукометрични показатели, както и минимални изискани точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности. Приложени за справка са цитиранията с пълно библиографско описание на цитираните и цитиращите публикации, както и публикации свързани с учебната дейност, показатели свързани с научно изследователската дейност, показатели свързани със създаване на произведения на изкуството.

По моя преценка процедурата на конкурса съответства на държавните и университетски нормативни документи относно заемането на академични длъжности. Двата кандидати са сериозни и перспективни съвременни творци, завършили специалност „Керамика“ през 2000 година, съответно гл.ас. др. Янка Юнакова при доц. Мартин Петков, а др. Иван Кънчев при проф. Ивана Енева. Имам лични впечатления и от двамата тъй като са били мои студенти по рисуване и тези впечатления са отлични.

От творческите биографии става ясно, че и двамата кандидати са активни участници в съвременния художествен живот, с редица международни участия и награди, подробно описани в документацията на конкурса, затова сега няма да ги изброявам.

Хабилитационния труд на др. Иван Кънчев е озаглавен „Нови универсални форми“.

Неговия възглед за единство между човек и Вселена, посланията които той отправя, експериментът при работния процес, използването на естествена среда и материали при изпалването на творбите, техниката на нарязване на части на готовата творба и повторното ѝ сглобяване са органични и

осмислени в цялостна концепция. Специфичното трептене на цветовете близки по тон в една цялостна хармония, добавят към скулптурната форма и чисто живописен ефект.

В концепцията си Иван Кънчев говори за една може би сънувана реалност, която се стреми да предаде в своите творби и той успешно потапя зрителя в този сънуван свят.

Изходната форма на кръга- асоцииращ се със Земята, Слънцето, чинията като съд върху, който можеш да изграждаш пластични обеми е добре намерен модул за вариациите на темата Човек – Вселена, които Кънчев разработва.

Вътре в кръга други геометрични и пластични форми се наслагват композиционно в сложна цветова схема подобно на пъзел, който може да бъде разгадан едва след поставяне на последния детайл. В тази мозайка условно третираните човешки фигури присъстват и като акцент и като неотделима част от цялото осъществявайки единството на Човека и Вселелната.

Впечатляват и размерите на окончателното сглобените кръгли пана- „Мегаполис“ – 140X140X15 см., „Синия“ („Пресичане“) – 150X150X13 см. – която особено ми допада, „Преминаване“ – 160X160X15 см.

При този формат скулптурните обекти действат силно пространствено и цветово. Те могат да бъдат изложени, както в интериор така и в екстериор, носейки характеристиките на декоративен и концептуален обект едновременно.

В този конкурс Иван Кънчев участва с ясно заявена творческа позиция и подбрани в конкретната посока скулптурни обекти, изградени от керамичен материал.

За приносите в своя хабилитационен труд Кънчев коментира: „Първо автор на уникален синтез съм, като обединих скулптурата с утилитирната керамика, чрез структурата на паното и мозаечната техника.“

За скулптурни обекти говорят в своите текстове и цитираните от автора проф. др. изк. Петър Цанев, Angelo Ribezzi, Ewan Shah.

Дисертацията на др. Кънчев е защитена в катедра „Скулптура“ през 2011 година и на тема „Скулптура от керамика в България от 1896 година – до

края на 50 години на 20 век“. През периода 2010-2011 година е хоноруван преподавател по скулптура в катедра „Керамика“. След значително прекъсване на преподавателската дейност от 2022 година до момента преподава на хонорар в катедра „Скулптура“ на НХА. Неговият преподавателски стаж е около 3 години.

Гл. ас. др. Янка Юнакова има над близо 14 години преподавателска дейност. В ТУ в катедра „Инженерен дизайн“, защитава дисертационен труд на тема „Арт дизайнът като феномен в съвременната дизайн култура“. От 2018 година преподава в НХА, катедра „Керамика и порцелан и стъкло“, а от 2022 година е главен асистент.

Тя представя хабилитационен труд „От глината към думите – кратки размишления за керамиката“.

Някои от разсъжденията на автора намирам за много съществени в контекста на конкурса:

„Трансформацията на границите между различните визуални изкуства и дизайна през последното десетилетие, разшири статута на керамиката и предесфинира ролята на артиста, изразяващ се с тази медия. Съвременните артисти се възползват от уникалната способност на керамиката да стои между живописиста и скулптурата, да ангажира зрителя с цвят и композиция, както с форма и структура.“

„Произведенията разкриват удивителни повърхности, неочаквани форми и мащаб и не на последно място – тактиленост. В настоящата цифрова ера това пренасочване на връзката между докосване и зрение изглежда важно.“

В изложението задълбочено в отделни глави се разглеждат „Формата“, „Функцията“, „Занаятът“, „Дизайнът“, включени в „обучението по керамика“.

Частта озаглавена „Проектите“ е посветена на концепцията на Юнакова – „Собствените си творчески търсения бих определила като игра на пинг понг, като движение по тънката почти незабележима граница между изкуство и дизайн.“

По нататък: В книгата „Български продуктов дизайн 2000-2022“ Теодора Николова поставя работите ми в спектъра на поетичния минимализъм.

Представените в хабилитационния труд цикли творби са: „Отсечки“, „Шепа спомен“, „Онзи пейзаж“, „5/5 вода“, „Имитиращ продукт“, „Свободна геометрия“ и „Дизайн“.

Бих отличил циклите „Онзи пейзаж“ и „5/5 вода“ като проява на много фин и рафиниран вкус при използването на възможностите на различни глазурни и керамични техники. Създадените произведения съчетават артистичност с овладян експеримент.

В циклите „Шепа спомен“ и „Свободна геометрия“ на модулен принцип се изграждат различни по въздействие пространствени структури и инсталации.

Що се отнася до дизайн, показаните серии говорят за много точно чувство за мярка и художествен вкус.

Академичното израстване се подчинява на определена логика и тя изисква от кандидата за доцент в катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“ да демонстрира, както творчески така и сериозни педагогически качества.

Настоящият конкурс противопоставя двама достойни кандидата – всеки със собствено присъствие и позиция в изкуството.

От една страна др. Иван Кънчев с неговите специфични пространствени обекти и от друга гл.ас.др. Янка Юнакова с нейните естетски, финни и дизайнерски решения.

Задача на журито е да избере кандидата, който най-пълно отговаря на заданието на конкурса, стратегията на развитие на катедрата и не на последно място – кандидатът с академичен и педагогически опит, който би допринесъл за прилагането и развитието на тази стратегия при работата със студентите.

От преподавателя се изисква да насочва студента и да демонстрира различни творчески поведения в зависимост от конкретната задача – в посоката на утилитарната керамика (съчетаваща функция и дизайн), концептуални обект или пластиката от керамичен материал.

Съвременните тенденции заличават разликата между дизайнерски и арт обект (проблем третиран в дисертационния труд на Юнакова) акцентирайки не толкова на функцията, колкото на идеята и концепцията в производението. Същевременно задачи като сервиз за кафе и чай, ваза, чиния, сервиз за хранене са все още актуални и изистват специфични познания, както за

материала, глазуриите, техниксите и технологични изисквания към обекта , така и естетика и чувство за пропорция и композиция.

Овладяването на тези изключително важни за формирането на високо художествен вкус познания е дълъг, последователен и много отговорен процес. Предвид тенденциите все повече студенти да постъпват в катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“ без предварително обучение в училище по изкуствата, педагогическия опит е определящ при преодоляването на сблъсъка на студента със спецификата на материала, внимателното запознаване със сложния технологичен процес, демонстрирането на богати и практически познания в областта.

В тази посока на разсъждение кандидатът гл. ас. др. Янка Юнакова изгражда биографията си на една последователна академична кариера, логично израствайки в академичната йерархия благодарение на творческите си и педагогически качества. Тя е наясно с тенденциите, програмата и логиката на обучение със специфичните предизвикателства пред студента и неговия ментор в конкретната специалност, тъй като се занимава с това почти 10 години без прекъсване.

За мен хабилитирането на гл. ас. др. Янка Юнакова би допринесло, както за упражняването на досегашните високи стандарти в специалността, така и за нови тенденции към които както се вижда от хабилитационния труд, кандидатът проявява определен интерес.

Това ми дава основание убедено да предложа на уважаемото научни жури да присъди на кандидата гл. ас. др. Янка Юнакова академичната длъжност доцент по 8.2 Изобразително изкуство „Керамика“.

проф. Светозар Бенчев